

Craft on an international Stage & Crafts across Continents Conference (HCA)

Londen, 6-7 mei

Van 3 tot 7 mei ging de tweede editie van London Craft Week door, enigszins vergelijkbaar met Makercity. Tijdens deze week worden winkels en ateliers opengezet voor het publiek en heel wat evenementen georganiseerd, hoofdzakelijk demonstraties maar ook enkele *talks*. Waaronder 'Craft on an international Stage' op 6 mei, een panelgesprek met enkele hoofdrolspelers van organisaties die zich direct en indirect inzetten voor het stimuleren en promoten van ambachten. De jaarlijkse conferentie van de Heritage Crafts Association werd bewust tijdens de London Craft Week georganiseerd op 7 mei. Een uitgelezen kans tijdens bijde evenementen contacten te leggen.

Vrijdag 6/04: Craft on an international stage

Panelgesprek met:

- Alice Rawsthorn – Design criticus & [journaliste bij New York Times & Frieze](#)
- Guy Saltner – Chairman van de [London Craft Week](#) & [Walpole Crafted program](#)
- Mark Henderson – Chairman [The New Craftsmen](#) & betrokken bij Walpole Crafted.
- Annie Warburton – Creative director [Crafts Council](#)
- Gareth Neal – [Designer en maker](#)

Mark Henderson wil met The New Craftsmen op termijn de markt voor ambachtelijk gemaakte producten openbreken. Nu is er vooral nog sprake van een '*craft luxury market*', maar dit zou een '*regular craft market*' moeten worden. Hij had ook gegevens verzameld bij de ambachtelijke makers die via de website producten verkopen en gaf daar wat cijfers over. Vaststelling was dat er momenteel bij de makers heel wat optimisme is over '*crafts*' en het weer opleeft, maar men vraagt zich af hoe dit verschijnsel permanent gemaakt kan worden. De meeste makers hebben een omzet van minder dan 81000 £ per jaar en hebben geen personeel in dienst, waardoor ze de drempel om V.A.T. (BTW) en P.A.Y.E. (werkgeversbijdrage) te moeten betalen, niet overschrijden. Voor de makers ligt de belangrijkste route naar de markt via contacten in hun eigen studio/atelier of hun website (°1) en galerijen (°2). Op enkele uitzonderingen na levert deelname aan shows en beurzen niet zo veel op wat betreft verkoop, maar wel heel veel interactie met en appreciatie van het publiek. Het grootste probleem voor de makers is het vinden van voldoende tijd om nieuwe zaken te proberen en te experimenteren met materialen en technieken, terwijl ze ook genoeg objecten moeten maken om de kost te verdienen.

Guy Salter stichtte de London Craft Week, die dit jaar aan zijn tweede editie toe was. Dit is gegroeid uit een aantal zaken waar hij eerder al mee bezig was, zoals het mentorprogramma '*crafted*' van

Walpole. Men had vastgesteld dat de ambachtslui wel goede producten maakten, maar slecht hun weg naar de markt vonden en over weinig ondernemersvaardigheden beschikten. Dus brachten ze met *Walpole Crafted* de makers in contact met ervaren zakenmensen uit de wereld van luxeproducten. Met London Craft Week wil hij de vakmensen en hun producten in de focus zetten bij een breder publiek.

Gareth Neal is een '*leading furniture maker*'. Toen hij in 1996 begon waren veel van de hedendaagse hulpmiddelen om veel bereik te hebben er niet. Hij betaalde zich nog blut met het rondsturen van informatie, folders en foto's van zijn werk aan handelaars, verzamelaars, kunstmusea, galerijen, ... Vandaag gaat dit veel vlotter. Sinds het internet (youtube en instagram in het bijzonder), kan het publiek veel gemakkelijker betrokken worden in het maak-proces, wat naast interesse opwekken ook sneller tot een aankoop aanzet. Hij meent wel dat hier toch wel voorzichtig mee omgesprongen moet worden. Voorlopig kan zien van het met de hand maken van iets nog interesse opwekken, maar overconsumptie of het teveel opdringen ervan kan er wel eens toe leiden dat mensen het hele *handmade*-gedoe beu worden. Een trage groei is in die zin veel beter dan een snelle opgang, bloei en onvermijdelijke implosie. Net als een ambachtsman langzaam zijn ervaring en vakkennis opbouwt, zo groeit de markt best langzaam mee. Wat betreft de achteruitgang van het opleidingsaanbod zit het probleem niet bij de opleidingen zelf, maar de inschrijving van studenten. Praktijklessen kosten nu eenmaal meer om te organiseren en vragen meer ruimte (en materiaal) om les in te geven, terwijl de lessen zelf efficiënter gegeven worden naarmate er minder studenten deelnemen. Dit staat haaks op het doorsnee onderwijsstelsel waarbij meer studenten meer geld betekent.

Annie Warburton is *creative director* bij de Crafts Council. Deze organisatie ondersteunt en promoot *contemporary craft*. Ze vatte een aantal cijfers samen uit de studie '[Measuring the Craft Economy](#)' die haar organisatie in 2014 publiceerde. Ze voegde hier een vaststelling aan toe uit recenter onderzoek dat nog gepubliceerd zal worden: '*the rate of business death for craftsmen is much lower than in other self-employed businesses*'. Een geval van 'leer een man te vissen en hij zal zichzelf voor de rest van zijn leven kunnen voeden? Wat betreft onderwijs i.v.m. ambachten stelt ze vast dat de kwaliteit ervan in het Verenigd Koninkrijk niet mis is, aangezien bijna 55% van de studenten die een opleiding op masterniveau volgt buitenlandse studenten zijn. Langs de andere kant zijn het totale aantal opleidingen de laatste 5 jaar wel gehalveerd. Volgens Annie komt deze afname in opleidingen doordat er niet genoeg studenten inschrijven voor opleidingen, een gevolg van het niet voldoende kansen geven om hun creatieve kant te ontdekken in een eerdere fase van het onderwijs.

Uit het publiek werd door een juwelenmaakster nog een opmerking gemaakt dat heel wat designer-makers vrezen voor het inzakken van de prijzen voor handgemaakte items. Die zijn nu naar verhouding voor bepaalde producten te hoog opgeklopt. Daarnaast is de markt van welgestelde kopers van handgemaakte producten aan het opdrogen omdat de generatie met een ruim besteedbaar inkomen en een hart voor traditionele producten aan het vergrijzen is. De jongere generaties hebben daar ook wel belangstelling voor, maar kunnen in veel mindere mate hun portefeuille laten spreken. Op enkele uitzonderingen na zullen jonge koppels bijvoorbeeld geen 4000€ neerleggen voor een handgemaakte tafel of 300€ voor een keramieken schaal, laat staan een duur schilderij kopen.

Zaterdag 7/04: Crafts across Continents (HCA)

De Heritage Crafts Association is een organisatie opgericht door en voor beoefenaars van een ambacht. Officieel is de Crafts Council de door de overheid ondersteunde organisatie die zich moet inzetten voor *crafts*, maar zij richten zich uitsluitend op *contemporary- and designer-crafts*. De *Heritage crafts*, ambachten waarvan de producten niet meteen vanuit een design of kunstperspectief verkocht kunnen worden of waar geen markt meer voor is, krijgen vanuit de Crafts Council geen ondersteuning. De Heritage Crafts Association vult die leemte en probeert deze heritage crafts in leven te houden en te stimuleren om minstens de vakkennis over te dragen aan de volgende generatie. Ze trachten ook het beleid aan te sporen bepaalde wijzigingen door te voeren om de leefbaarheid van een bepaald ambacht te vergroten.

Één van de belangrijkste projecten waar de **Heritage Crafts Association** dit jaar aan werkt is het opstellen van de [Radcliffe Red List](#). De Radcliffe Trust vraagt om een overzichtelijke lijst op te stellen met welke ambachten nog uitgeoefend worden in het Verenigd Koninkrijk en hoe ze er voor staan in vijf gradaties: *Least concern*, *Endangered*, *Critically endangered*, *Near-extinct*, *Extinct*. Deze gradaties zijn afhankelijk van de hoeveelheid beoefenaars, of het ambacht doorgegeven wordt en of het beoefen nog 'leefbaar' is. Een interessante oefening die we best in de gaten houden. Het project van Pat Reynolds rond het verzamelen van informatie over hoe de werking rond ambachten in andere landen verloopt en dit vertalen naar een beleid adviserende nota ligt tijdelijk stil en zal opgevolgd worden door vervanger Greta Bertram. Binnenkort zal HCA ook *'The Makers'* lanceren. Een laagdrempelige (wat betreft subscription fees) verzamelplek waar ambachtslieden hun producten kunnen aanbieden en verkopen via het internet. In het najaar zal het Craft Skills Forum II georganiseerd worden, een bijeenkomst de vertegenwoordigers van zoveel mogelijk ambachtsgilden.

Hieronder een samenvatting van de interessantste sprekers:

Ritu Sethi (Crafts Revival Trust) was de eerste keynote speaker. Zij schetst de situatie van ambachten in Indië. Lange tijd waren de ambachtelijke producten uit Indië, stoffen en juwelen in het bijzonder, één van de belangrijkste uitvoerproducten naast grondstoffen en landbouwproducten. Nu worden veel van die ambachtelijke producten goedkoop nagemaakt en in het buitenland verkocht als echte handgemaakte producten.

Het verbeteren van het onderwijssysteem in Indië bracht met zich mee dat kennis opgedaan uit een boek veel meer op prijs wordt gesteld dan wat met de hand geleerd wordt in een atelier. Jongeren willen opleidingen volgen als dokter, bediende, ingenieur, architect... De verbetering van onderwijs heeft weinig tot geen aandacht gehad voor de beroepen waar met de handen gewerkt wordt. Dit hangt samen met de shift die de overheid in de jaren '80 maakte met als doel industrie, urbanisatie en digitalisering te stimuleren. Het kaste-systeem versterkt de achteruitgang van ambachten verder. Veel sub-kasten zijn gebaseerd op oude beroepen. Jonge Indiërs willen uit dit verouderde kaste-systeem breken. Dit betekent in de eerste plaats een ander beroep uitoefenen dan hun voorgangers en het bewust weglaten van een deel van hun achternaam die de kaste of beroepsgroep (bv. pottenbakker, houthakker, ...) aanduidt. Ze trekken richting de steden en zoeken werk in kasteloze beroepen (zoals ICT). Binnen het kaste-systeem is er ook een sterke onderlinge hiërarchie die de relatie tussen verschillende ambachten en de waardering ervoor bepaald. Zo staan de

metaalverwerkende ambachten, juweelsmeden in het bijzonder, zeer hoog aangeschreven terwijl een pottenbakker vrij laag op de ladder staat.

Omdat er geen overzicht was wie nog een ambacht uitoefende in Indië werd de website www.craftrevival.org gesticht. Doorheen de jaren is deze sterk gegroeid (zo'n 5 miljoen bezoekers per jaar) en internationaler geworden. Een belangrijke tool is de Asia Intangible Cultural Heritage Encyclopedia met een overzicht van welke ambachten er nog zijn in Indië, Bangladesh, ... wie ze nog beoefend en hoe ze er voor staan.

Een troef voor het behoud en stimuleren van ambachten in Indië is de groeiende middenklasse. Zij zijn de belangrijkste en snelst groeiende afzetmarkt voor de producten van Indische ambachtsslui. Bollywood en de Indische filmindustrie speelt hierbij een belangrijke rol. Vele films tonen het beste van wat ambachtelijke makers te bieden hebben (bv. kledij, stoffen, meubels, decoratie, juwelen ...).

Net als in Europa komt er langzaam aan vanuit die stedelijke middenklasse ook een behoefte om met ambachten bezig te zijn. Echter in de meeste gevallen is dit beperkt tot het oprichten van een design-studio, waarbij zelf amper een ambacht aangeleerd wordt. Daar worden stukken ontwerpen die dan door een laagbetaalde vakman uitgevoerd worden.

Eivind Falk was de tweede keynote. Hij licht de activiteiten en werking van het [Norwegian Craft Institute](http://www.norwegiancraftinstitute.org) toe, dat in 1987 begon met het opmaken van een register van nog actieve ambachtsslui in Noorwegen. Deze is [online beschikbaar](#) en bevat nu zo'n 3000 ambachtsslieden. Al snel werd vastgesteld dat, ook al weet je welke ambachten er zijn en wie ze nog uitoefent, daarmee slechts een eerste stap gezet werd om deze te borgen. Hierbij stelde hij de vraag wat we met erfgoed precies willen bewaren. Bewaar je het kasteel? Of bewaar je de vaardigheden die nodig zijn om het kasteel te bouwen? Met in het achterhoofd het besef dat binnen 100 jaar het kasteel er zonder tussenkomst nog grotendeels zal staan, maar dat de kennis en vaardigheden samen met de vakmensen tegen dan verdwenen zullen zijn. In een ideale wereld doe je natuurlijk beide, maar in deze wereld dwingt de budgettaire realiteit tot keuzes.

Daarom heeft de organisatie met steun van de overheid al verscheidene projecten geïnitieerd om het doorgeven van ambachtelijke vakkennis te bevorderen en informatie over bepaalde technieken te documenteren of verder te onderzoeken. Jaarlijks zijn er een 25 à 30 projecten met een focus op het *passing on of craft skills and knowledge*. Enkele voorbeelden die aangehaald werden waren het ijs-zagen (ooit het belangrijkste exportproduct van Noorwegen. De afgelopen jaren is de vraag naar natuurlijk ijs opnieuw sterk aan het stijgen.), houten ski's maken (de maker en zijn opvolger hebben nu bestellingen lopen uit heel de wereld en een orderboekje van enkele jaren ver) of bijvoorbeeld het maken van strooien slippers. Dit laatste project toonde aan hoe dringend dit soms is. De laatste man die de techniek beheerste stierf 14 dagen nadat het project om iemand anders de techniek aan te leren succesvol afgerond was. Soms lijkt het alsof het niet de moeite is om een ambacht in leven te houden of door te geven, maar de ervaring leert dat enkel al de aandacht op het bestaan ervan vestigen voldoende kan zijn om een nieuwe impuls te geven.

Hun aanpak om die vakkennis door te geven is vrij eenvoudig. *Action borne knowledge*: enkel door te doen kan je leren, en dat vraagt tijd en een goede relatie met de vakman. Dit lijkt vrij evident, maar in het gewone onderwijs is praktijk gebonden leren nagenoeg verdwenen. Hij nam als voorbeeld het kunstonderwijs. Studenten leren amper nog schildertechnieken. In de plaats moeten ze vooral

kunnen nadenken over kunst. Als studenten al technisch bedreven zijn in het schilderen, dan is dat ondanks het onderwijs en vooral dankzij het zelfstandig oefenen buiten de schooluren. Er wordt teveel van uit gegaan dat een boek of video volstaat om iets te leren, maar zoals iedere vakman zal bevestigen, is dat niet het geval. Een hulpmiddel als basis voor het aanleren van iets of ter verfijning van een reeds gekende techniek, ja, maar je moet het nog steeds veelvuldig doen, fouten maken en ervaring opbouwen voor je het kan.

De ervaring leert dat dit doorgeven het beste werkt met één drager die de techniek beheerst en doorgeeft, één, heel soms twee, leerlingen die de techniek aanleren en één persoon die het proces documenteert. Deze documentatie is nodig om het publiek te overtuigen, inspireren en sensibiliseren, en is een handig hulpmiddel voor de leerlingen om later, eens de meester er bijvoorbeeld niet meer is, terug te kunnen kijken om bepaalde zaken die hen eerder niet opviel nog eens in detail te kunnen bestuderen. Enkele filmpjes verschenen reeds op hun [youtube-kanal](#).

Dit jaar kreeg het instituut na lang aandringen bij de Minister de goedkeuring voor een programma waarbij ambachtslui voor 3 jaar een beurs kunnen krijgen met de verplichting om op zoek te gaan naar bijna verdwenen technieken en tradities en die aan te leren, dit zo goed mogelijk te documenteren en hierover communiceren met het brede publiek.

The Great Pottery Throwdown was een onverwacht succesvol BBC2 programma waarbij tien pottenbakkers streven naar de titel *'top potter'*. Dit programma wist, o.a. door de verschillende achtergronden van de juryleden Keith Brymer Jones en Kate Malone, een levendige discussie over het ambacht op gang te brengen bij een breder publiek, tot en met levendige opiniestukken en artikels in de belangrijke tijdschriften en kranten en discussies in praatprogramma's.

De twee juryleden spraken over het maken van dit programma, welke lessen hierbij geleerd werden en wat de succesfactoren zijn geweest. Belangrijk waren bijvoorbeeld de goed geselecteerde uitdagingen waarbij telkens bepaalde technieken en materiaalkennis nodig was om de opdracht tot een goed einde te brengen. De programmamakers wisten deze technische aspecten en moeilijkheden van deze uitdagingen zeer goed in beeld te brengen en zo het brede publiek inzicht te geven in wat voor kennis er allemaal schuilgaat achter een ogenschijnlijk eenvoudig keramieken tasje of schaal of ...

Niet toevallig was er ook een heuse boom in inschrijving voor pottenbakkerscursussen en opleidingen na afloop van het programma en een merkbaar toegenomen appreciatie van het publiek voor handgemaakte keramiek, wat zich ook vertaalde naar een toegenomen verkoop. Men probeert nu de programmamakers te overtuigen om dezelfde formule toe te passen op andere ambachten.